

Урок 5

Тема. Вітер

Мета:

- *формування предметних компетентностей* (продовжувати формувати в учнів уявлення про повітря, його властивості, значення для живої природи, ознайомити з поняттям «вітер», пояснити, як він утворюється; розвивати спостережливість, дослідницькі вміння, уміння аналізувати й робити висновки; прищеплювати бажання пізнавати навколишній світ, виховувати інтерес до оточуючого).
- *формування ключових компетентностей*:
 - уміння вчитися: використовувати інформацію з різних джерел для виконання розумових і практичних дій, виділяти смислові елементи інформації, повідомленої вербально або представленої з використанням паперових носіїв, з допомогою вчителя чи товаришів ставити питання до окремих речень, уривків;
 - соціальної: самоорганізовуватися до виконання різних видів навчально-пізнавальної діяльності в групі, точно висловлювати думки під час організації спільної навчальної діяльності, уміти в разі потреби звернутися за допомогою до однокласників чи вчителя;
 - загальнокультурної: дотримуватися норм мовленнєвої культури, зв'язко висловлюватися в контексті самостійно опрацьованого матеріалу підручника.

Тип уроку: комбінований.

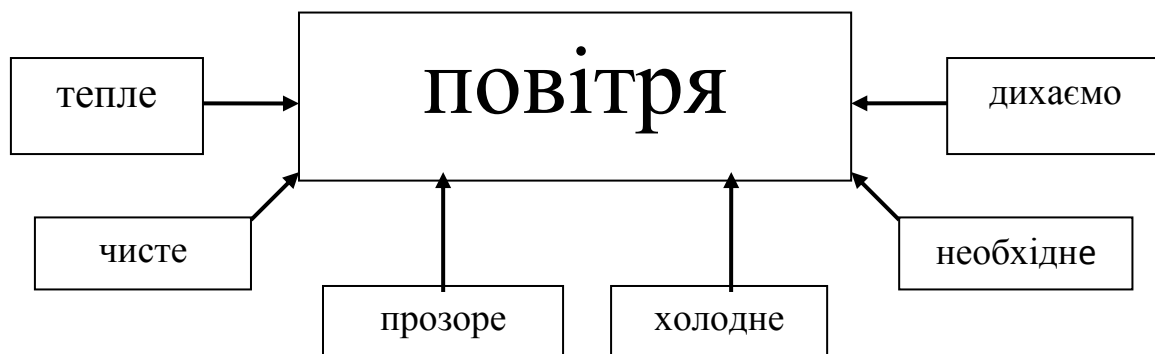
Міжпредметні зв'язки: літературне читання.

Обладнання: інструменти і матеріали для проведення дослідів (папір, свічка, парфуми), ілюстрації із зображенням вітру та пов'язаних з ним явищ (ураган, смерч, буревій, шквал), куб із написами на сторонах (ураган, вітер, повітря, буревій, мусон, вітрильник).

I. Вступна частина

1. Організація класу
 - ✓ Рефлексія настрою
 - Ще весело пригріває сонечко. Його ласкаве проміння дарує нам тепло. А разом із теплом і хороший настрій.
 - Покажіть картинку, яка відповідає вашому настрою.
 - ✓ Вправа «Синоптична хвилинка»
 - Яка зараз пора року?
 - Який місяць?
 - Яке число?
 - Тепло чи холодно надворі?
 - Який стан неба?
 - Яка температура повітря?
 - Чи були сьогодні протягом дня опади?
 - Що ще цікавого ви помітили?
 - Як змінилася погода з настанням осені?
 - Які зміни відбуваються у живій природі?
 - Яка температура повітря?
 - Від чого залежить температура повітря? (від сонця).
 - ✓ Перевірка домашнього завдання
2. Актуалізація опорних знань
 - ✓ Відгадування загадки
 - Таке велике, що займає весь світ.
 - Таке маленьке, що і в щілину заїде. (Повітря)

✓ Вправа «Магніт»

✓ Технологія «Мікрофон»

– Що ви знаєте про повітря?

- Повітря є скрізь: і на землі, і в ґрунті, і в воді.
- Повітря не має форми, запаху, кольору.
- Під час нагрівання повітря розширюється, під час охолодження – стискається.
- Повітря пружне.
- Повітря рухається: тепле повітря підіймається вгору, холодне опускається донизу.
- Повітря зберігає тепло.

✓ Вправа «Я почну, а ти продовжуй»

- Без повітря немає ...
- Без води можна прожити кілька ..., а без повітря кілька ...
- Не забруднюй повітря, бо ...
- Рослини допомагають ...

3. Оголошення теми та проблемних питань уроку

- Сьогодні ми будемо говорити про рух повітря, доводити, що повітря рухається.
- Дізнаємось, як виникає вітер, яка користь людям від вітру.

II. Основна частина

1. Опрацювання матеріалу уроку

✓ Слухання української народної казки

Сонце, Мороз і Вітер

Ішли якомсь Сонце, Мороз і Вітер широкою дорогою, аж зустріли селянина.

- Здрастуй! – привіталися мандрівники.
- Добрий день! – уклонився ї собі чоловік.

Щойно друзі розминулися із селянином, як замислилися:

- Із ким же чоловік привітався: з усіма чи з одним?

Наздогнали подорожнього, аж Сонце й Мороз схвильовано цікавляться:

- Ти з усіма нами привітався чи з кимось одним?

Селянин на мить замислився, всміхнувся у вуса й відповів:

- З одним.
- Із ким же?
- Із найдужчим, – заявив кмітливець і пішов додому.

Мандрівники презирнулися й теж подалися своєю дорогою. Коли це червонощокий дідусь Мороз зупиняється й розгнівано вигукує:

- Заморожу нахабу!

Сонце теж обурилося:

- Спершу попечу невічливого селянина!

Вітер усміхнувся на недобрі слова приятелів:

– Коли ти, Сонцю, припечеш, я охолоджу подихом розжарене проміння, а коли Мороз розгнівається, просто стихну, і чоловік не змерзне.

– Як ви зрозуміли казку? (Без вітру мороз не заморозить і сонце не спече)

✓ Проведення дослідів

Дослід 1

– Перевіримо, чи рухається повітря.

– Помахайте зошитом перед обличчям, що ви відчуваєте? (легенький вітерець)

Дослід 2

– Відкриємо двері і вікно одночасно, що станеться? (Зразу відчули, як влетів вітер)

Дослід 3

– В одному кінці класу відкрили парфуми, в іншому чуємо запах. (Це дякуючи руху повітря, ми відчули запах на відстані)

Дослід 4

– Запалимо свічку. На відстані підносимо папірець і помічаємо, що повітря рухається вгору.

– Зробимо висновки: Тепле повітря піднімається вгору, холодне опускається донизу.

✓ Робота з підручником (с. 87 - 89)

- Читання статті частинами.

- Постановка учнями питань до прочитаних частин. Робота в групах.

I абзац

– Як ми помічаємо рух повітря?

II абзац

– Яка властивість повітря сприяє утворенню вітру?

– Яке повітря легше?

– Що воно робить?

III абзац

– Як можна довести, що холодне повітря важке і стелиться низом?

– Де ще в повсякденному житті ви це спостерігали?

IV, V, VI абзаци

– Що може вітер?

– Хто стежить за переміщенням повітря?

Висновок. Вітер – це рух повітря.

✓ Повідомлення учнів «Цікаво знати»

– Яким буває вітер?

- Вітер вимірюється швидкістю в метрах за секунду, кілометрах за годину та напрямком, звідки він дме. Вітер в межах 0-5 м/с – слабкий, 6-14 м/с – помірний, понад 14 м/с – сильний, а з 25 м/с – дуже мильний. Вітер зі швидкістю більше 32-33 м/с називають ураганом.
- Ураган – це надзвичайне природне явище, що діє з великою руйнівною силою, завдає значної шкоди району, в якому відбувається, порушує нормальну життєдіяльність населення, знищує матеріальні цінності.
- Стихійні лиха можуть виникати як незалежно одне від одного, так і зв'язано: одне з них може спричинити собою інше. Деякі з них часто виникають в результаті діяльності людини (наприклад, лісові та торф'яні пожежі, при будівництві гребель, що часто призводить до зсувів, сніжних лавин, обвалів льодовиків т. ін.).
- Незалежно від джерела виникнення, стихійні лиха характеризуються значними масштабами й різною тривалістю – від декількох секунд і хвилин.

- Ураган – це вітер силою 12 балів за шкалою Бофорта. На більшій частині території України вітри зі швидкістю понад 25 м/с бувають майже щорічно.
- Шквали – короткочасне різке збільшення швидкості вітру, що супроводжується зміною його напрямку. Це різке короткочасне (хвилини і десятки хвилин) посилення вітру, іноді до 30 – 70 м/с, зі зміною його напрямку, найчастіше це явище спостерігається під час грози.
- Смерч – сильний вихор, який опускається з основи купчасто-дощової хмари у вигляді темної вирви чи хобота і має майже вертикальну вісь, невеликий поперечний перетин і дуже низький тиск у центральній його частині. Найменш досліджене, але найбільш руйнівне явище. Він супроводжується грозою, дощем, градом і якщо досягає поверхні землі, майже завжди завдає значних руйнувань, вбираючи у себе воду та предмети, які трапляються на його шляху, піднімаючи їх високо над землею і переносячи на значні відстані. Звичайно смерчі завдають значних збитків господарству і призводять до людських жертв.

– Яка користь людині від вітру?

- Вітер буває добрим. Вітри завжди впливали на життя людей. Завдяки вітрильним суднам, що рухались за допомогою вітру, вперше з'явилася можливість перетинати океани.
- Повітряні кулі, що також рухались за допомогою вітру, вперше дали змогу подорожувати в повітрі, а сучасні літаки використовують вітер для збільшення підйомної сили та економії палива.
- Людина використовує силу вітру в тих місцях, де не вистачає електроенергії. На вершинах гір або у відкритих степах, де дмуть сильні вітри, будують повітряні електростанції. В деяких селах ще збереглися вітряки, які допомагають перемолоти пшеницю на борошно. (Робота супроводжується показом ілюстрацій).

2. Узагальнення і систематизація вивченого

✓ Поетична хвилинка

Якщо не можна вітер змалювати,
прозорий вітер на ясному тлі –
змалюй дуби, могутні і крилаті,
котрі од вітру гнутьсь до землі...

Л. Костенко

Вітрисько

– Чом, вітриську, розходився, хазяйнуєш у саду?
– Це я в листі заблудився і дороги не знайду.
– А навіщо трусиш сливи у некошену траву?
– Бо удався нелінивим, без роботи не живу!
– Ой вітриську, робиш шкоду! Угамуйся хоч на мить!
– Краще геть піду з городу, в чистім полі буду жить!
Звісив з тину босі ноги, свиснув – листя полягло.
І за мить впродовж дороги покурівся за село.

Тамара Коломієць

– Між ким ведеться діалог?
– Яким ти уявляєш вітриська?
– Чому він покурівся за село?

✓ Гра «Так чи ні»

- Відповідь дайте одним словом. Згодні — «так», не згодні — «ні».
- Холодне повітря піднімається вгору. (Ні.)
- Повітря зберігає тепло. (Так.)

- Повітря рухається. (Так)
- Повітря погано стискається. (Ні)
- Повітря має форму. (Ні)
- Повітря розширюється під час нагрівання. (Так)
- Повітря добре оберігає взимку землю від промерзання. (Так)
- ✓ Інтерактивна вправа «Незакінчене речення»
 - Продовжте речення.
- Повітря потрібне...
- Із грудки цукру у склянці йдуть бульбашки, тому що...
- Ми не відчуваємо вагу повітря, оскільки...
- Повітря від нагрівання...
- Повітря при охолодженні...
- Рукотворні тіла, заповнені повітрям,...
- ✓ Гра «Дешифрувальник»
 - Вилучіть зайві однакові букви та прочитайте речення. (Речення записане на дошці.)
МПММОВММІМТМРМЯ – МОМСМНМОМВМА МЖМІМТМТМЯ.
(Повітря – основа життя.)
 - Чому так говорять про повітря?
- ✓ Інтерактивна вправа «Кубування»
 - Поясніть значення слів: ураган, вітер, повітря, буревій, мусон, вітрильник.
(Учитель повертає куб, показуючи учням боки куба з надписами.)
 - Які слова викликали у вас труднощі?
 - Знайдіть слово «мусон» у довіднику. Прочитайте його значення.

III. **Заключна частина**

- ✓ Підсумок уроку. Рефлексія
 - Де практично ми зможемо використати знання про вітер? (Знаючи, що тепле повітря підіймається вгору, батареї у будинках ставлять внизу, під вікнами)
 - Чи зможете ви розповісти батькам, як виникає вітер?
 - ✓ Домашнє завдання
 - Прочитати статтю на с. 87 – 90.
 - Дати відповіді на питання після статті.
 - Проводити спостереження за погодою.
- Завдання за вибором учнів
- Зробити вітрячок за інструкцією, вміщеною на с.90.
 - Дібрати загадки про вітер.
 - Знайти вірші про вітер.
 - З батьками дізнатися, що таке флюгер і для чого його використовують. Дібрати ілюстрації.